

Голас Радзімы

№ 23 [1980] Чэрвень 1967 г.
ГОД ВЫДАННЯ 12-Ы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ
СВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ЦАНА
2 кап.

Дзве гэтыя дзяўчынкі—
мінчанкі. Яны, як і тыся-
чы іх сябровак, любяць
свой горад, яго людзей.
Дзеці не ведаюць вайны
і яе разбурэнняў. Аб тым
жудасным часе ім раска-
ваюць помнікі ды брацкія
магілы. Нас жа, дарослых,
цяжкае мінулае кліча да
новых змаганняў у імя та-
го, каб усе дзеці свету
заўжды жылі ў міры і
спакоі.

Фота Н. ІВАНОВАЙ.



ДЗЕЦЯМ ПАТРЭБЕН МІР!

Дзяцінства! З цеплынёй і прыемным хваляваннем у сэрцы мы вымаўляем гэтае слова кожны раз, калі паўстае гаворка аб нашых хлопчыках і дзяўчынках, якіх мы песцім і гадуем сёння, каб былі яны дастойнаю зменаю заўтра. У Савецкім Саюзе дзеці акружаны ўсенароднай павагай і бацькоўскаю ласкаю, нашы людзі робяць усё ад іх залежачае, каб падростаючае пакаленне было дужым і адукаваным, паважала працу і з любоўю ставілася да сваёй Радзімы. Гэтую высакеродную традыцыю нам пакінуў у спадчыну вялікі Ленін, які ў самыя цяжкія гады станаўлення Савецкай улады ў Расіі падпісаў дэкрэты «Аб фондзе дзіцячага харчавання» і «Аб устанавленні Савета абароны дзяцей».

Выконваючы наказы правадыра ў нашай краіне ў галіне аховы здароўя дзяцей, росце іх адукацыі і фізічнай загартоўкі, за гады народнай улады зроблена столькі, сколькі не было ажыццёлена ў царскай Расіі за многія стагоддзі. Аб гэтым красамойна сведчаць шматлікія лічбы і факты, якія перыядычна змяшчаюцца ў друку краіны і нашай рэспублікі для ўсенароднага азнаямлення. Вось некаторыя з іх:

— Савецкі Саюз, у тым ліку і Беларусь, заняў першае месца ў свеце па забеспячэнню ўрачамі і ўзроўню лячэбна-прафілактычнай дапамогі дзецям. У рэспубліцы працуе зараз звыш 2 тысяч урачоў-педыятраў.

— Зараз у нашай рэспубліцы, як і ва ўсёй краіне, ажыццёлена абавязковая васьмігадовая і ажыццёляецца пераход да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі. У сёлетнім навучальным годзе ў рэспубліцы адкрыта 11 414 школ, у якіх займалася звыш 1 640 тысяч вучняў. Звыш 70 працэнтаў выпускнікоў васьмых класаў будуць працягваць вучобу ў поўных сярэдніх школах.

— За год пры сельскіх школах было адкрыта каля 130 інтэрнатаў для вучняў з аддаленых вёсак.

— У рэспубліцы працуе 26 дзіцячых санаторыяў, звыш 1000 розных піянерскіх лагераў, дзе хлопчыкі і дзяўчынкі правядуць летнія канікулы.

— Толькі ў мінулым годзе ў БССР на ўтрыманне школ, піянерскіх лагераў і іншых дзіцячых устаноў, не ўлічваючы сродкаў на іх будаўніцтва і рамонт, было выдаткавана 294 мільёны рублёў.

— Такія лічбы і факты, такое сапраўднае становішча дзяцей у Савецкім Саюзе і нашай рэспубліцы.

Але не ўсюды яшчэ дзеці жывуць і гадуецца аднолькава, не ў кожнай краіне аб іх працягваюцца клопаты з боку ўрада.

У многіх краінах нашай планеты і на сённяшні дзень дзеці яшчэ пераносяць цяжкія хваробы, жывуць у галечы, падвяргаюцца расавай дыскрымінацыі і эксплуатацыі на цяжкіх работах. Толькі ад голаду ў XX стагоддзі штогод памірае 40 мільёнаў чалавек, і большую частку складаюць дзеці,

якія не дажылі і да года. Гэта факт, што 52 працэнты дзяцей школьнага ўзросту ва ўсіх краінах свету ўсе яшчэ пазбаўлены магчымасці атрымліваць адукацыю з выпадку таго, што не хапае школ і настаўнікаў.

Лёсам свайго будучага пакалення сур'ёзна заклапочана ўсё міралюбівае чалавецтва. Голас у абарону дзяцей усё гучней і гучней узнімаецца над планетай. На адным са сваіх пасяджэнняў сесія савета Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын устанавіла Міжнародны дзень абароны дзяцей, які ўпершыню быў праведзены семнаццаць год назад 1 чэрвеня ў 51 краіне. У 1959 годзе Генеральная Асамблея Арганізацыі Аб'яднаных Нацый прыняла Дэкларацыю аб правах дзяцей. Аднак правы гэтыя і на сённяшні дзень застаюцца ў капіталістычных краінах на паперы. Кожны дзень друк і радыё разносяць па свеце жудасныя весткі аб тым, што ад куль, бомбаў і напалму Злучаных Штатаў Амерыкі гінуць сотні в'етнамскіх дзяцей. Варвары дваццатага стагоддзя, войскі ЗША робяць зараз у Паўднёва-Усходняй Азіі тое, што рабіў у свой час у Еўропе гітлераўскі фашызм. І мільёны простых людзей усіх кантынентаў ганьбаю кляймаць паўночна-амерыканскіх дзетазабойцаў.

Дзецям патрэбен мір! Людзі свету ўлэўнены ў сваёй барацьбе за яго. Прыйдзе такі час, калі хлопчыкі і дзяўчынкі ўсёй планеты будуць спакойна жыць, вучыцца і марыць.

ПРЫЕДЗЕМ У СЕЙ СЯМ'ЕЙ

Герман Фрэнкель выехаў з Бабруйска ў Злучаныя Штаты Амерыкі 45 гадоў таму. Тады яму было семнаццаць. Нядаўна Г. Фрэнкель гасціў у сястры ў Гродна. Наш карэспандэнт сустрэўся з ім і папрасіў яго падзяліцца ўражаннямі з чытачамі газеты. Вось што раскажаў Г. ФРЭНКЕЛЬ:

Пабываць на Радзіме заўсёды было маею заветнай марай. І вось у красавіку гэтага года я падняўся на савецкі крылаты лайнер. Гэта велізарны паветраны карабель, абсталяваны па апошняму слову авіяцыйнай тэхнікі. Ляцелі 11 гадзін. Рэйс прайшоў выдатна.

На другі дзень прыбыў у Гродна. Тут мяне сустрэлі сваякі. Калі я пацікавіўся ў мясцовых улад, ці змагу я выехаць за межы горада, мне ветліва гэта дазволілі.

У Гродна мне перш за ўсё кінуўся ў вочы незвычайны размах будаўніцтва. Мне паказалі многія мясціны, якія былі разбураны і спалены нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў мінулую вайну. Цяпер тут пабудаваны прыгожыя дамы, разбіты скверы. Узводзяцца і магутныя прамысловыя прадпрыемствы.

У горадзе многа студэнтаў. Гэта вельмі добра, калі моладзь можа вучыцца бясплатна. У Амерыцы, каб атрымаць спецыяльную, а тым больш вышэйшую адукацыю, трэба мець не адну тысячу долараў. Вялікай перавагай савецкага ладу жыцця з'яўляецца таксама бясплатнае лячэнне. Я аднойчы праляжаў у Портлендзе ў бальніцы 10 дзён, і за гэты час з мяне ўзялі 450 долараў. Гэта пры той умове, што за мяне страхавыя арганізацыі заплацілі столькі ж.

Пабываў я на канцэрце ў музычным вучылішчы і быў зачараваны і прыгожай музыкой, і чудаўным выкананнем. У драматычным тэатры глядзеў спектакль «Яшчэ раз пра каханне». Мне ён вельмі спадабаўся. Хачу адзначыць, што кошт білета ў тэатр і кіно намнога ніжэй, чым у нас. Напрыклад, білет у кінатэатр у вас можна набыць за 20—35 капеек. У нас жа за такія месцы трэба заплаціць, прыкладна, два, а то і тры долары.

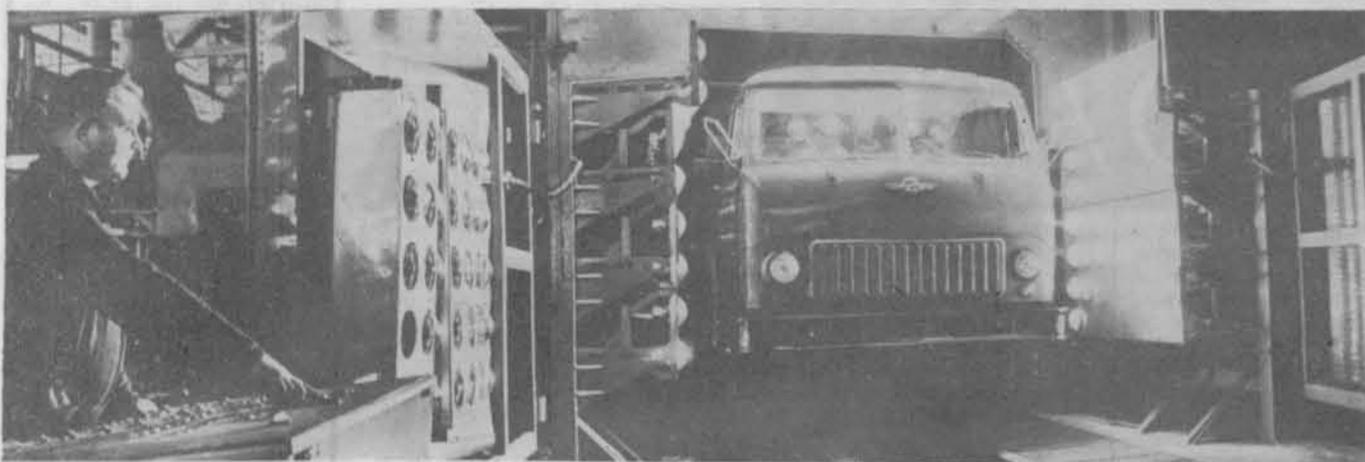
Больш танняя ў вас таксама і бытавыя паслугі. За тое, што я пагаліўся з адэквалонам у цырульні, мне давялося заплаціць 30 капеек. Калі я не паверыў такой мізэрнай суме, мне паказалі тариф. У Амерыцы за тую ж паслугу трэба заплаціць не менш двух долараў.

На прадукты харчавання таксама ўвогуле цэны ніжэйшыя, чым у нас, асабліва на мяса і хлеб.

1 мая я з задавальненнем глядзеў па тэлевізары ваенны парад савецкіх войск і святочныя дэманстрацыі працоўных. Гэта было хваляючае відовішча. Радасныя твары дэманстрантаў, прыгожыя ўборы, мора кветак і сцягоў. Я даўно не бачыў у Амерыцы такіх лікуючых шчасцяў. У нас можна ўбачыць дэманстрацыі пратэсту супраць вайны ў В'етнаме, супраць дыскрымінацыі негрыянскага насельніцтва, за павышэнне жыццёвага ўзроўню працоўных. І ўсё таму, што ўрад наш не хоча прыслухоўвацца да цяжарога голасу розуму. Усё гэта выклікае заклапочанасць у амерыканскіх людзей за заўтрашні дзень, за свой лёс, за лёс сваёй краіны.

Пакідаючы гасцінню Беларусь, я горача дзякую за цёплы прыём усім тым, да каго мне даводзілася звяртацца. Праз два-тры гады мару прыехаць яшчэ раз на Радзіму з усёй маею сям'ёю.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ



На Мінскім аўтамабільным заводзе ўступіў у строй дзеючых трэці канвеер па аддзелцы машын. Цяпер на прадпрыемстве ўсе пытанні рэгулявання, выпрабавання, падрыхтоўкі аўтамабіляў да пакараскі і іх сушка поўнаасцю механізаваны. На здымку: новы канвеер па аддзелцы машын. Ля пульту кіравання канвеерам — майстар А. Кулагін.

АБ ЧЫМ ГАМОНІЦЬ КОСЦЕРАЎ ДУБ

...Другі год участак Віктара Максіменкі вядзе наступленне на балота «Гало». І зараз старажылы Ельскага раёна могуць асяніць сябе крыжам пры ўпамінанні аб ім. Непраходная дрытва раскінулася тут на неабсяжных прасторах.

З часоў прыгону ходзіць па навакольных вёсках паданне аб Косцеравым дубе. Волат-дуб вырас на адным з невялікіх астраўкоў у цэнтры балота. Палешукі назвалі яго Косцеравым у гонар адважнага сялянскага хлопца Косцера. Дужы і праўдзівы юнак не даваў сябе ў крыўду нікому. Падпаліў ён аднойчы панскі маёнтак і падаўся жыць у балота «Гало», на астравак з дубам-волатам.

У гады Вялікай Айчыннай вайны ля Косцеравага дуба адпачывалі народныя месціўцы, надзейна ахоўваемыя ад ворага непраходнай багнай. Не адзін раз гітлераўцы спрабавалі знішчыць партызан. Летам 1943 года яны кінулі супраць патрыётаў матарызаваную пяхоту, танкі, самалёты. Цэлы месяц спрабавалі немцы ўзяць «Гало» і вымушаны былі зняць аса-

ду. Трапныя партызанскія кулі і дрытва выратавалі народных месціўцаў і мірных жыхароў.

Праз 22 гады пасля вайны балота «Гало» зноў пачула рокат матораў — на гэты раз матораў экскаватараў, бульдозераў, канавакапальнікаў. Сярод пакарыцеляў балота ёсць і тыя, хто ваяваў тут. Адным з першых пачаў асушэнне «Гало» былі партызан Нікіфар Петралай.

Яраслаў і Ніна Шпакоўскія — маладыя майстры, нядаўна закончылі Пінскі гідратэхнікум. Прыехалі на «Гало» і захапіліся размахам меліярацыйных работ. Жарты сказаць, трэба выніць дзесяці мільёнаў кубаметраў глебы, пракласці больш 1000 кіламетраў асушальнай сеткі. Ёсць дзе прыкласці атрыманыя веды.

Балота «Гало» намечана асушыць за пяцігодку. Хлеббаробы атрымаюць 22 тысячы гектараў высокаўрадлівай зямлі, роўна столькі, колькі ворнай зямлі маюць зараз усе гаспадаркі раёна.

М. РЭНТ.

Мазырскі раён.

Пасля вайны ад сямі вёсак калгаса засталася толькі трыццаць дамоў. Многа жыхароў загінула ў Азярыцкім лагеры смерці. Гаспадарка была разбурана, усю жывёлу вывезлі ў Германію. Так што пачыналі ўсё адбудоўваць літаральна на пустым месцы, голымі рукамі. А зараз ручная праца цалкам заменена машынамі, і каб убраць, напрыклад, 200 гектараў жыта, не трэба дзень за днём гнуць спіну жанчынам з сярпамі, гэта робіць на сваім камбайне Павел Краўчанка, а трактарыст Уладзімір Шчэрба адзін скасіў 290 гектараў сімафеюўкі і канюшыны.

Дзесяцігадовую і дзве па-

чатковыя школы, фельчарска-акушэрскі пункт, ветэрынарны ўчастак, тры магазіны, клуб, бібліятэку, пошту — усё гэта і многае іншае пабудавалі мы для сябе і сваіх дзяцей. Нездарма ж пісала ў рэспубліканскай газеце свінарка нашага калгаса дэпутат раённага Савета Анастасся Масальская: «Ганаруся табой, Дуброва!» Мы ўсе ганарымся роднай вёскай і робім усё для таго, каб жыццё ў ёй стала яшчэ багацейшым, яшчэ прыгажэйшым.

М. БУСЕЛ,

галоўны бухгалтар калгаса «Шлях да камунізма».

Светлагорскі раён.

ЗАШУМЯЦЬ САДЫ І ПАРКІ

Жыхары Бярозаўскага раёна многа ўвагі ўдзяляюць азеляненню вёсак і сёл. У вёсцы Ястрабель, цэнтры калгаса «Рассвет», праведзена некалькі пладзельнікаў. Вёска стала называльнай — вуліцы абсаджаны маладымі дрэўцамі, на былой пустэчы разбіт парк імя 50-годдзя Савецкай улады.

Многа фруктовых і дэкаратыўных дрэў, кустарнікаў і кветак высаджана ў пасёлку Белаазерскі.

У вёсцы Баркі зашумяць маладыя бярозкі, ліпы, клёны, каштаны, высаджаныя дзесяцікласнікамі мясцовай

школы на алеі выпускнікоў.

Моладзь вёскі Паўлавічы, цэнтры адной з брыгад саўгаса «Малеч», у мінулым годзе пабудавала сваімі сіламі цэлы спартыўны комплекс з футбольным полем, вальейбольнай і баскетбольнай пляцоўкамі, бегавымі дарожкамі. Гэтай вясной вакол стадыёна пасаджаны дрэўцы і кустарнікі.

Вельмі многа зроблена па азеляненню горада Бярозы. Значна расшыран гарадскі парк. Навучэнцы мясцовай сярэдняй школы, стварылі тут свой куток — яны пасадзілі бярозавы гай.

Е. СЯЛЕНЯ.

НАРАДЖЭННЕ

КНЯЗІКОВІЦКАГА ХОРУ

З даўніх часін пасялілася песня ў Князіковіцах, што на Іўеўшчыне. На вяселлі і вечарынцы, у полі і на вясковай вуліцы разліваліся, бралі за душу песні беларускія, рускія, украінскія, польскія. Калісьці ў Князіковіцах нават быў царкоўны хор, які спяваў пад кіраўніцтвам дзяцка. І калі настаўніца мясцовай школы Леакадзія Жураўская на пасаджэнні савета клуба паставіла пытанне аб стварэнні калгаснага хору, яе прапанову дружна падтрымалі. Быў назначаны дзень збору. Праўда, спачатку прыйшло толькі 20 чалавек. Але калі энтузіясты далі ў клубе першы

канцэрт, на рэпетыцыях стала цесна.

І вось 5 снежня мінулага года хор калгаса «Маладая гвардыя» ў складзе 50 чалавек упершыню выступіў у раённым доме культуры. Дружна віталі прысутныя нараджэнне новага мастацкага калектыву. У калгасным хору спяваюць цэлыя сем'і: браты Міхаіл і Уладзімір Каспяровічы і іх дочка Аліна і Людміла, пенсіянер Станіслаў Гурскі з дачкой Нінай, браты Сямён і Уладзімір Астрэйкі, камбайнер Анатоль Вайдлер з жонкай Яўгеніяй і многія іншыя.

К. ПОБАЛЬ.

КЛОПАТЫ АБ МАЦІ

Штомесячна Талачынскі раённы аддзел сацыяльнага забеспячэння выплачвае мнагадзетным маці больш 7 тысяч рублёў.

Маці-геранія Настасся Федюкова з вёскі Крывая Аболескага сельсавета атрымала больш чатырох тысяч рублёў дапамогі, а Надзея Баюк з вёскі Багданаўка, якая выхавала 11 дзяцей, атрымала ад дзяр-

жавы каля пяці тысяч рублёў.

У раёне звыш 1700 жанчын узнагароджана ордэнам «Мацярынская слава» і медалем «Медаль мацярыинства». Залатую зорку «Маці-геранія» з гонарам носяць 25 жанчын, якія нарадзілі і выхавалі па дзесяці і больш дзяцей.

А. МАЗУР.

ВЯДУ ЛЕТАПІС КАЛГАСА

Я працую калгасным бухгалтарам і, хоць пішу я толькі лічбы ў справаздачах, а не сказы або песні, адчуваю сябе нібы летапісцам нашага калгаса. І радасна мне, калі гэтыя лічбы раскажваюць, як з кожным годам усё лепшым робіцца жыццё людзей.

Ну, вось, напрыклад, за пяць год вытворчасць збожжа ў калгасе павялічылася

ў 2 разы, бульбы — у 2,5 раза, мяса — у 3 разы. Адпаведна з кожным годам павялічваецца і зароботная плата калгаснікаў, і зараз яна складае 94 рублі, а ў шафёраў і механізатараў — 122 рублі. Таму ў дамах даўно ўжо не навіна газавыя пліты, тэлевізары, пральныя машыны і іншыя дарагія рэчы, якія аблягчаюць і ўпрыгожваюць наш быт.



На здымку: удзельнікі Князіковіцкага хору.

Я РАСКАЖУ ПРА МАМУ

Я не памятаю сваёй маці. Яна памёрла ў суровым военным 1942 годзе.

Пазней, у дзіцячым доме, прызнацца, вельмі зайздросці старэйшым дзецям. І асабліва Віцку Яфімаву. Ён не толькі добра памятаў сваю маці, у яго была нават не фатаграфія. Картку ён заўсёды насіў з сабой, у нагруднай кішні.

Была, зямой, пасля вачыра, усё выхаванцы збіраліся ў спальні, ля печы. Першая пасляваенная зима была на дзіва суровая. Цёплага адзення ў нас тады яшчэ не было. Таму са сталовай усё бягом імчаліся ў спальню, да печы. Тут было цёпла і ўтульна. У пакоі паўзмрок, на сцяне супраць печы мільгаюць нашы цені, такія вясёлыя, смешныя...

Мы сядзелі, глядзелі, як агонь прагна ліжа дровы, і марылі пра вясну, пра цёплыя, сонечныя дні. Непрыкметна размова заходзіла пра дом, пра маці. І тады Віцка даставаў запаветную фатаграфію. Мы ўжо не раз бачылі яе. Але кожнаму хацелася зноў і зноў патрымаць у руках гэты партрэт, які стаў дарагім для ўсіх нас.

...Уначы не спалася. Я доўга вараचाўся, потым з галавой накрывіўся коўдрай і спрабаваў хоць бы ў думках увяць сваю маці, і не мог.

Ішлі гады. Прытуляцца хлапцёў боль і туга па мацярынскай ласцы, забывалася вайна, бамбёжкі. І мы ўжо не ўздрыгвалі, калі ў небе раптам чуўся гул самалётаў. Мы выбігалі з класа і доўга з заадрасцо глядзелі ім услед: Юнацтва клікала і нас у неба. Чамусьці мы ўсе марылі стаць лётчыкамі. У класе нас, выхаванцаў дзіцячага дома, было ўсяго тры. І стары настаўнік літаратуры ўжо загадваў ведаць, што тры сачыненні на вольную тэму будзе абавязкова напісаны пра лётчыкаў. Але аднойчы ён захварэў. І ў клас прыйшла новая, маладая настаўніца. Яна праланавала нам напісаць сачыненне — «Мая мама». І вось тут, прызнацца, мы разгубіліся...

Тады я так і не змог нічога напісаць.

Але вось цяпер я напісаў бы такое сачыненне. І гэта быў бы расказ пра подзвіг прастай савецкай жанчыны, расказ пра Марыю Міхайлаўну Сянкевіч.

...Яна не любіць успамінаць тыя гады. Гэта цяжка нават зараз, калі мінула гэтэўкі часу. Загінуў муж. Памёр сын. Два дні ён трымаў, патрасканым ад гарачкі губамі шптаўт:

— Піць, піць...

Яна аддала б усё за маленькую бутэльку з ляркаствам, за шклянку малака. Нічога не пашкадавала б, каб выратаваць адзінага сына. Але хіба дастане малака ў атрадзе, блакіраваным гітлераўцамі ў глухім лясным гушчары?

На світані сын памёр. Яна сама пахавала яго. Люта хвастаў дождж. Вечер зварэў, завываючы ў верхніх коснаў. А яна ўсё не адыходзіла ад магільні, сядзела, кусаючы губы, каб не закрываць, папракала сябе: «Не зберэгла, сыноч, сыночкі... Як жа гэта я так...»

Бяссоннікі пачалі яе адольваць горкія, страшныя думкі: «Навошта жыць? Дзеся чого? Жыць абы жыць? Не!...» І тады яна вырашыла аддаць сябе дзецям. Тым дзецям, у якіх (як і ў самой) страшэнная вайна адбрала ўсё: у яе — мужа, сына, а ў іх — маці, бацькоў. Яна паклялася зрабіць усё, каб гэтыя дзеці не ведалі, што значыць горкае слова — «сірата».

...10 снежня 1943 года Марыя Міхайлаўна напісала першы загад па дзіцячаму дому. Яго арганізавалі самі партызаны адразу ж пасля звязвання з перадавымі часцямі Савецкай Арміі. Першых выхаванцаў Лезненскага дзіцячага дома прывезлі з лесу. Гэта былі дзеці партызан, што загінулі ў баях. Маленькую Надзю Каўрыжнюю знайшлі ў густым ельніку, дзе былі расстрэляны фашыстамі жыхары цэлай вёскі.

Вось такім дзецям Марыя Міхайлаўна і стала ласкавай маці, строгай, але добрай выхавальніцай. На яе плечы ляглі ўсе клопаты аб іх. Трэба было дзяцей накарміць, памыць, апакуць. Дзе ўзяць коўдры, мну, бульбу? Яна сама магла галадаць і дзень і два. А дзеці! Ім не скажаш:

— Пацярпіце. Хлеба няма.

І яна ішла па спаленых вёсках, заходзіла ў зямлянікі, расказвала пра дзяцей-сірот людзям. І тыя дзяліліся апошнім.

Начамі разам з выхавальніцай Волгай Патроўнай Смятанай, такой жа асірацелай жанчынай, яна круціла цяжкія журна, каб на світані зварыць дзецям жытнюю зацірку. Трэба было яшчэ паспець добра памыць навечкоў. Колькасць выхаванцаў расла літаральна з кожным днём. У Лёзна тады быў першы і пакуль адзіны дзіцячы дом на вызваленай тэрыторыі Беларусі. Лінія фронту праходзіла ўсяго толькі ў сарака кіламетрах. Ішлі цяжкія баі. Здавалася, калі ўжо тут думаць пра дзяцей аглушаным няспынным бамбёжамі камандзірам часцей. Але яны знаходзілі час і на гэта. Армейцы пе-

радалі дзецам дзве машыны бізліны, шынялі, бінты, ляркаствы. А аднойчы ў распараджэнне Марыі Міхайлаўны на дзве гадзіны далі нават танк.

Здарылася гэта ў адну з асабліва завірушкіх зімовых начэй. Старая палатка, на якой дырктарша везла хлеб у дзіцячы дом, безнадзейна засела ў сумётках. Што рабіць? Доўга не раздумваючы, жанчына кінулася насустрэч танкам, што з грукатам ішлі па шашы.

Маёр — камандзір калоны — слухаў яе блытаны расказ, а сам увесь час глядзеў на цыферблат гадзінніка. — Хлеб, кажаце, у кузаве? Ну, дык што?! Мы спяваемся. Загад!.. Што, што? Хлеб для выхаванцаў дзіцячага дома!.. Так, гэта правільна — на аўтамашыне зараз далёка не паедзеш... Эх, была не была! Грузіце хлеб у танк!

Танк, які з грукатам уварваўся ўначы ў пасёлак, падняў на ногі ўсіх жыхароў. Перпапалох быў немалы. Думалі, што фашысты зноў гасцямі няпрошанымі завіталі. Прачнуліся і дзеці. Самыя старэйшыя выбеглі на вуліцу, пачалі памагаць танкістам пераносіць прадукты ў кладоўку.

— Дружыня ў вас сямейка! — заўважыў маёр. Развіваючыся, ён моцна паціснуў Марыі Міхайлаўне руку, сказаў:

— Добрая, харошая вы жанчына! Упэўнен, што вышы выхаванцы вырастуць спраўдзенымі грамадзянамі нашай Радзімы.

З таго часу мінула больш як дваццаць гадоў. І ўсе гэтыя гады Марыя Міхайлаўна нязмэнна працуе дырктарам дзіцячага дома. Яе першыя выхаванцы ўжо даўно сталі дарослымі, але яна па-ранейшаму ласкава называе іх:

— Мае дзеці!.. Вось атрымала пісьмо ад Марыі Сакаловай. Настаўніца, працуе ў Мядзельскім раёне. Тамара Аляксандрава — завуч Тамашэўскага дзіцячага дома. Каця Святчанка — урач, Надзя Каўрыжняя — лепшы майстар на хлебавадзе. Прыехала я ў Ленінград, ну і, вядома, зайшла на гэты завод. Дужа прыемна было мне і радасна, калі на Дошчы гонару убачыла фатаграфію і маёй Надзі.

...Недалёка ад Оршы ёсць маленькі паўстанак. Выйдзеце з поезда, і адразу ж за чыгуначным палатном, на ўзлесці, вас сустрэне сіцяжынка, якая і прыядае проста ў Хлусубскі дашкельны дзіцячы дом. Кожнай раніцы пашталён прыносіць сюды многа пісьмаў:

— Гэта вам, Марыя Міхайлаўна.

На канвертах стаяць штэмпілы розных гарадоў, вёсак, пасёлкаў. Але ўсе пісьмы пачынаюцца аднымі і тымі ж словамі:

— Прывітанне, мама!

...Звычайна пра нас, выхаванцаў дзіцячых дамоў, гавораць: «Іх выхавала Радзіма!» Але для мяне велізарнае, свяшчэннае слова «Радзіма» — гэта партрэт Ільіча ў нашым класе, гэта бярозка, што расла пад акном спальні, гэта дырктар майго роднага дзіцячага дома, камуніст Захар Ашэравіч Зімак, гэта і вашы рукі, Марыя Міхайлаўна, дырктар, ласкавыя рукі маці.

М. САКАЛОУ,

былі выхаванец Пагост-Загародскага дзіцячага дома.



Марыя Міхайлаўна СЯНКЕВІЧ сярод сваіх выхаванцаў.

ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Ад душы дзякую за газету, з якой даледваю аб змяненях на Радзіме пра агушніне балот, пра моры на балотах, пра тое, як беларусы селяцца, і пра ўсё, што нас цікавіць. Назвы многіх гарадоў і рэк, якія ўспамінаюцца ў газеце, мне знаёмы. Усё лічыў не губляю надзеі прыехаць у гэты на Радзіму. З доўга атрымліваю пісьмы ад брата, і, мяркуючы па іх, там таксама ўсё змянілася, ў хатах электрычнасць, ад вёскі да вёскі хваціць аўтобусы, балоты асушаны і ўзараны.

Аб усім гэтым я раскажваю сваім дзецям, і яны слухаюць, як казку. А нам тут няма чым пахавацца, усё чужое, і нашы людзі адчуваюць сабе тут чужымі. Некалькі гадоў у гэты на Савецкі Саюз і хваляў Радзіму, а хатары пакінулі не і прыхалі сюды ў другі раз, апусцілі галавы і маўчаць або збіраюцца зноў у СССР.

Э. САМАСЮК.

Аргенціна.

Надаўна ў нас у Калгери выступалі артысты Чырвонанацыянага ансамбля песні і пляскі Савецкай Арміі.

Тысячы людзей атрымалі вельмі задавальненне ад іх выступленняў. Хацелася б, каб савецкія артысты часцей прыезджалі на нас. Такія кантакты са сваймі землякамі справе міру, і я спадзяюся, што наступіць час, калі ўсе людзі на зямлі будуць жыць у міры і згодзе.

Л. СМЕХАВА.

ЗША.

ТЭХНІЧНАЯ БАЗА

ПАЛЕСКАЯ МЕЛІЯРАЦЫЯ

Піські «Галоўпапелеподбуд» распачаў падрыхтоўчыя работы па стварэнню ў Кобрыве міжраёнай тэхнічнай базы палескай меліярацыі. На адной з ускраін горада будучы пабудаваны ўніверсальныя механічныя майстэрні, на другой — буйная аўтабаза і складскія памяшканні.

На вуліцы Працоўнай з'явілася меліярацыйнае прафесійна-тэхнічнае вучылішча з інтэрнатам на 500 навучэнцаў.

Адначасова на вуліцы Уладзіўскай узводзіцца вялікі жылковы комплекс на 700 кватэр з усімі камунальнымі выгодамі. Яшчэ 300 кватэр размясціцца на цэнтральнай магістраля горада — вуліцы Пушкіна.

Я. ЛІФАНАУ.

ПАМЯЦІ ЗАГІНУЎШЫХ ЖУРНАЛІСТАЎ

У гады Вялікай Айчыннай вайны сотні журналістаў Беларусі гераічна змагаліся ў рэдакцыях Савецкай Арміі і ў партызанскіх атрадах, вялі самаадданую барацьбу ў падполлі на акупіраванай гітлераўскай тэрыторыі. Многія з іх загінулі на баявым пасту ў смяротных бітвах з ворагам.

У Мінску, у клубе журналістаў, адбыўся ўрачыста-жалобны мітынг, прысвечаны адкрыццю мемарыяльнай дошкі памяці журналістаў, якія загінулі ў баях за нашу Радзіму.

Гучаць Гімны Савецкага Саюза і Беларускай ССР. З мемарыяльнай дошкі знімаецца пакрывала. На ёй залатымі літарамі напісаны імёны загінуўшых у гады вайны былых



У выпускнікоў сярэдніх школ пачаліся дзяржаўныя экзамены. На здымку: дзесяцікласнікі Ждановіцкай сярэдняй школы Мінскага раёна Людміла Немчанка і Аляксандр Качарэўскі.

Фота А. САСІНОУСКАГА.

У СУВЯЗІ З 900-ГОДДЗЕМ МІНСКА

У сувязі з 900-годдзем Мінска ў гарком КПБ і выканком гарсавета паступіла многа тэлеграм. Мінчан вітаюць партыйныя і савецкія арганізацыі, уладальнікі вызваленых горада ад гітлераўскіх акупантаў, воіны-беларусы.

Горача вішваюць рабочыя, служачыя, інтэлігенцыя Мінска ЦК Кампартыі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета і Савет Міністраў Грузіі. Вітаюць свайзямлякоў будаўнікі, што працуюць у Ташкенце. Яны пішуць: «Сардэчна вітаем усіх мінчан з 900-годдзем горада. Жадаем нашай дарагой сталіцы быць заўсёды маладой, квітнеючай і нястомнай у працы ў імя перамогі камунізму».

Тэлеграмы прыслалі міністр замежных спраў СССР А. А. Грэмька, Навалодзіцкі гарком КПБ і выканком гарсавета, Клічаўскі райком партыі і райвыканком. Вішэбскі гарком КПБ і выканком гарадскога Савета, уладальнікі цэклі Смалыцкага раёнага Савета дэпутатаў працоўных, калектыў заводу «Гомсельмаш», выкладчыкі і навучоныя Верхнедзвінскай сярэдняй школы № 2, партыйныя камітэты і выканкомы Саветаў многіх раёнаў рэспублікі.

Калі пакахаў і назаўсёды звязав сваё жыццё з Жазефінай, думаў, што горад на чужыне, гэціна прыняўшы ў яго гады вайны, стане яму другой радзімай. Але гэта аказалася зусім не так. Ён цяпер пераканаўся, што ў чалавека можа быць у жыцці толькі адна маці і толькі адна радзіма. Праз некалькі год ішчэнавага і знешне спакойнага жыцця ў сэрца раптам прыйшоў сум па родных месцах... Ён хаваў яго, хаваў ад зоркіх вачэй Жазефіны, таму што кахаў жонку і не хацеў крыўдзіць яе нават словам, наёмкам...

Памерла Жазефіна. Да яго таксама падступала старасць. Успаміны аб мінулым захапілі, затанілі душу. Насерпна падцінула на радзіму. Сум па ёй неадступна падсерагаў, асабліва ноччу. Ён настойліва ўпарта вярнуў усё пражытае жыццё, не даваў спаць. У цэпры перад вачыма адзіна за другім узнікалі хітраватыя, румяныя твары яго сяброў дзяцінства. Ён успамінаў аб далёкіх родзках, што засталіся ў Мінску. Як жа гэта ён мог згубіць іх, чаму не адшукаў адрозна сваіх вайна? Адкуль у яго з'явілася гэта незразумелае абмякванне да іх? Як ён мог забыць свой двор на Са-

рары, sweets not very plentiful with only the very cheapest variety available. I find the service in the shops far better than I had been led to think and everywhere the clerks have been courteous and considerate. But the service does seem complicated and time-consuming.

In respect to the dress of people, I don't feel competent to judge style or quality of clothing. Arriving simultaneously with the Russian winter it seems to me that the people are decently, comfortably and adequately dressed and shod. And that is quite important.

I set out to put down some random recollections of Moscow as I knew it 35 years ago and the first impressions upon my return after this long absence.

My stay in the USSR this time will also be an extended one and I expect to revisit many of the cities and regions I had visited during my past stay in the country. In that way my recollections of the past can serve as a measure for today's progress.

Harri YARIS, American Journalist.

ЧАЦВЕРТЫ ПАСАЖЫР

Поезд перасек граніцу ноччу. У Брэсце доўга стаў. Рушыў толькі на світані і, набіраючы хуткасць, пабег, стукочы коламі, наперад—да сэрца краіны.

У купэ трое пасажаўраў спалі, а чадзёрці—пажылыя з сям'ямі скаронямі, апрачкі нібы для ўрачыстай сустрэчы ў чорны касцюм і беласнежную кашулю, — сядзелі за сталом і неадрыўна глядзелі ў акно.

Шэры туман яшчэ хаваў абрысы мільгаючых будынкаў. Вось пралёце апошні дом, і за ім раскінулася шырокае засеканае поле са стагамі сена, на верхніх якіх белымі шапкамі ляжаў снег. Поезд змяніў лес, а чалавек па-ранейшаму глядзеў ў акно і нешта шптаўт. Ён то хмурыва цёмна густыя бровы, то раптам чамусьці радасна ўсміхаўся. Вось ён паклаў правую руку пад цёмны борт шпика, нібы стараючыся сціснуць гэтыя ўдары сэрца. «А як хлапоўся,— ківае ён галавой.— Нічога дзіўнага... Колькі год прайшло...»

За акном радзіма. Больш дзевяці год ён не бачыў яе гарадоў і сёл, не дыхаў паветрам падуш, не сустракаўся з роднымі і сябрамі. А як памыляўся, калі думаў, што назаўсёды з памяці выветрылася мінулае, адмежаванае сцяной грозных ваянных год. Усе гэтыя гады ён пражыў са сваймі мілай Жазефінай ў маленькім гарадку на поўдні Францыі. Ён мог бы лічыць сябе зусім шчаслівым, каб...

Чалавек ніччэ бліжэй прыціскаецца да акна. Поезд спыняецца. Вакзал вялікага горада. Чысты, крыху прысланыя снегам асфальт пасажарскай платформы, круглыя шары электрычных ліхтароў, невялікая група пасажаўраў.

Ён углядаецца ў іх твары. Вось яны, яго суайчынны. Як даўно ён не сустракаў іх, не чуў роднай мовы... Калі пакахаў і назаўсёды звязав сваё жыццё з Жазефінай, думаў, што горад на чужыне, гэціна прыняўшы ў яго гады вайны, стане яму другой радзімай. Але гэта аказалася зусім не так. Ён цяпер пераканаўся, што ў чалавека можа быць у жыцці толькі адна маці і толькі адна радзіма. Праз некалькі год ішчэнавага і знешне спакойнага жыцця ў сэрца раптам прыйшоў сум па родных месцах... Ён хаваў яго, хаваў ад зоркіх вачэй Жазефіны, таму што кахаў жонку і не хацеў крыўдзіць яе нават словам, наёмкам...

Памерла Жазефіна. Да яго таксама падступала старасць. Успаміны аб мінулым захапілі, затанілі душу. Насерпна падцінула на радзіму. Сум па ёй неадступна падсерагаў, асабліва ноччу. Ён настойліва ўпарта вярнуў усё пражытае жыццё, не даваў спаць. У цэпры перад вачыма адзіна за другім узнікалі хітраватыя, румяныя твары яго сяброў дзяцінства. Ён успамінаў аб далёкіх родзках, што засталіся ў Мінску. Як жа гэта ён мог згубіць іх, чаму не адшукаў адрозна сваіх вайна? Адкуль у яго з'явілася гэта незразумелае абмякванне да іх? Як ён мог забыць свой двор на Са-

вейкай вуліцы — цесны, пыльны, але бяскожна родны? А якія прыгожыя вясной зялёныя берагі Свіслачы і прыгароды роднага Мінска. Ён памятае, адрозна ж за пыльнай Кімароўкай, забудаванай драўлянымі домікамі, незда ўладальнікі пачынаўся сасновы бор. Летам там збіралі грыбы, ягады, адпачывалі пад зялёнымі кронамі сосен.

Ночы часта праходзілі без сну. І кожны раз да дробязей усплывалі ў памяці дзіцячыя гады. Не забыць каменныя лесвічкі пад'ездаў, на якіх сядзелі хлапчкі і дзяўчычкі цёплымі летнімі вечарамі, раскажваючы адні другому розныя цікавыя гісторыі. А настаўнікі, школяр! Некаторых настаўнікаў, відаць, і на свеце ўжо няма. А можа, сабра Вася Стральцоў жыў.

Вось бы сустрэцца! І гэта сустрэча з таварышам дзіцтва Васем Стральцовым з'явілася чамусьці самай неабходнай, важнай і патрэбнай. Былі хвіліны, калі думаў, што прайдзе ўсё гэта, уляжацца. Але сум не праходзіў. Зраўмеў: ён трымаў пасяліўся ў яго сэрцы і ніколі яго не пакіне. Значыць, трэба нешта рабіць.

Ішоў час. Ад усяго, што раніей радалава, абмяквала адвэрнулася, стаў маўклівым, раздрэжнёным. Паступова спела рашчыва: трэба ехаць у далёкую Беларусь, убачыць яе, застанца з ёю назаўсёды, аддаць роднай зямлі апошнія гады жыцця. Ён ужо немалады, але сілы яшчэ ёсць. Будзе працаваць на заводзе лессарам, а ў вольны час садзіць кветкі. Гэтаму яго навучыла Жазефіна. Ён будзе вырошчваць ружы ў парках і скверах роднага горада, вельмі прыгожыя ружы — чырвоныя, белыя, з кіслымі пялёсткамі, як пусны дзіцяці. Ён зробіць усё, што можа, каб прынесці людзям радасць, пакінуць след на зямлі...

А за акном пачынала світаць. Ранішнія чырвоныя праменьні толькі што ўстаўшага над гарызонтам сонца асыялялі далёкія, хуганыя снегам лес, жылы пасёлак з белымі духпалярных дамамі.

Ля пераезду, дзе поезд крыху збавіў ход, стала маладая жанчына ў светлай футры глядзела на вокны прабягаючых міма вагонаў. Поўныя вусны ў сэрца раптам прыйшоў сум па родных месцах... Ён хаваў яго, хаваў ад зоркіх вачэй Жазефіны, таму што кахаў жонку і не хацеў крыўдзіць яе нават словам, наёмкам...

Памерла Жазефіна. Да яго таксама падступала старасць. Успаміны аб мінулым захапілі, затанілі душу. Насерпна падцінула на радзіму. Сум па ёй неадступна падсерагаў, асабліва ноччу. Ён настойліва ўпарта вярнуў усё пражытае жыццё, не даваў спаць. У цэпры перад вачыма адзіна за другім узнікалі хітраватыя, румяныя твары яго сяброў дзяцінства. Ён успамінаў аб далёкіх родзках, што засталіся ў Мінску. Як жа гэта ён мог згубіць іх, чаму не адшукаў адрозна сваіх вайна? Адкуль у яго з'явілася гэта незразумелае абмякванне да іх? Як ён мог забыць свой двор на Са-

СЯМ'Я НАСТАЎНІКАЎ

А вось дзеці Аляксея Мартынавіча—дочкі Ева, Марыя, Ніна і сын Васіль, закончыўшы Азяранскую школу, працягвалі вучобу далей. Ева, Марыя і Ніна закончылі педагагічнае вучылішча і цяпер працуюць настаўніцамі. Сын Васіль скончыў Гомельскі педагагічны

лагеры для ваеннапалонных... Адзіна, другі, трэці. Жыццё да краёў перапоўненае жахам і печальнымі пакутамі.

Фратыя. Апошні лагер. Адсюль ён збег з групай ваеннапалонных. Ён дамагліся гэта зрабіць мужына ўладальніка французскага Супраўдзяння. Сярод іх была перакладчыца лагера маленькая вясёлая Жазефіна. Яна перавезла яго да сябе і схавала на гары свайго невялікага, акружанага садом доміка на ўскраіне горада. Як доўга і цяжка ён хваўся! І каб не Жазефіна, не яе ласкавыя рукі, не яе клопаты...

Яны пажаніліся. І ён рапту назаўсёды застаўся з Жазефінай. Працаваў на заводзе слесарам, дапамагаў жонцы ў садзе вырошчваць ружы, якія яна прадалава, каб папоўніць бюджэт сям'і.

Чалавек, не адрываючыся, глядзеш ў акно. Міма пралятаюць вялікія гарады, фабрыкі, заводы. Іх змяняюць вёскі і сёлы. Усё гэта—яго радзіма. Сэрца напавунашча горлашчо: якая яна вялікая, якая цудоўная!

На Мінскім вакзале яго сустрэлі родныя. Дзень прайшоў у нейкім тумане. Не верылася, што ён зноў дома, сярод сваіх. Дыпазна сядзеў з імі, усё распачыў, распітваў, распітваў. Сваё адкажвалі, раскажвалі, тлумачылі, часам сур'ёзна, часам з усмешкай, адзіўляючыся яго пытанням.

А ноччу, калі зніч гарадскі шум, выйшаў на вуліцу. Вось ён, горад яго дзіцінства! Нарэшце яны разам!.. адны.

Ішоў па пустых, чыстых і прасторных тратуарах, калі вялікіх шматпавярховых дамоў, слухаючы свае крокі, цішаню вуліц, угадваўся ў цёмных маўклівых вокны. Спанаўся, лавраўся да халоднага сцен будынкаў, а ў грудзях цёплай хваляй білася радасць: ён дома, ён шчаслівы!

Халдзіў і халдзіў, пераходзячы з адной вуліцы на другую, праходзячы плошчы, скверы.

Родны горад! Шы ты гэта?! Як ты вырас, памаладзеў, узмашаў!

Спрабавуў успомніць, якія дамы сталі на месцы новага цудоўнага шара, што было на супраць, дзе зараз раскінуўся ўтульны чысты сквер каля аранжуйных у камень берагоў Свіслачы.

Плошча Перамогі. Доўга стаў ля маўклівага манумента, настаўленага тут у памяць аб тых, хто склаў сваю галаву, абараняючы ад ворагаў родную зямлю.

Ля ног з трапяткім чырванаватым адлівам хісталася ад ветру поўныя вечнага агню—сімвал незабытай памяці аб нашых героях. Зноў успомніў аб сваіх загінуўшых бацьках сябрах. Думаў аб тым, што існавалі іх падліг пакінуў свой след на зямлі назаўсёды. Яны аддалі жыццё за тое, каб людзі мелі магчымасць будаваць вольны дзяржава і жыць у яе. Яны аддалі жыццё за тое, каб людзі мелі магчымасць будаваць вольны дзяржава і жыць у яе. Яны аддалі жыццё за тое, каб людзі мелі магчымасць будаваць вольны дзяржава і жыць у яе.

Ля ног з трапяткім чырванаватым адлівам хісталася ад ветру поўныя вечнага агню—сімвал незабытай памяці аб нашых героях. Зноў успомніў аб сваіх загінуўшых бацьках сябрах. Думаў аб т

ГОЛАС НАШЫХ СЭРЦАЎ



У другой палове мая ў Маскве адбыўся чацвёрты з'езд пісьменнікаў СССР, які абмеркаваў актуальныя пытанні далейшага развіцця савецкай літаратуры і абраў новыя кіруючыя органы. На з'ездзе ў якасці дэлегатаў і гасцей прысутнічала вялікая група прадстаўнікоў беларускай пісьменніц-

кай арганізацыі. Ніжэй мы друкуем прамову першага сакратара праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, члена Прэзідыума Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом Максіма ТАНКА, з якой ён выступаў на гэтым з'ездзе.

Прамова Максіма Танка

Пяцідзесяцігоддзе Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі — рубеж, з якога асабліва ясна відаць і пройдзены шлях і новыя дачыненні, што адкрываюцца перад намі.

У гэтыя перадавыя дні старонкі ўсяго нашага друку поўныя радасных паведамленняў аб працоўных подзвігах савецкага народа. І нам, пісьменнікам, сёння хацелася б больш гаварыць пра нашы поспехі і дасягненні.

Але з'езд — гэта не толькі свята, на якое сабраліся прадстаўнікі многанацияльнай савецкай літаратуры і нашы зарубажныя сябры. З'езд — гэта наш рабочы парламент, на якім мы павінны падагуліць усё зробленае, ствараеце намі за апошнія гады, паспрабаваць знайсці адказы на многія пытанні і наменіць далейшыя шляхі нашай творчасці. Савецкая літаратура, будучы адзінай у сваім ідэйным напрамку, дзякуючы сваёй многанацияльнай разнастайнасці, з'яўляецца адной з самых цікавых і багатых літаратур у свеце. Гэта — магучая рака, якая ўбірае ў сябе незлічоныя патокі з усіх прастораў нашай неабсяжнай Радзімы.

Сучасная беларуская літаратура — адна з самых маладых. Гэта не значыць, што ў яе няма глыбокіх караняў у мінулым. Яна, як руская і украінская, зарадзілася з тых жа нацыянальных і культурных караняў, якія былі неўміручымі і не пераацаліся ў часе «Слова», хронік і летапісаў — старажытнейшых нашых першакрыніц.

Творчасць Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча — стваральніцкай невай беларускай літаратуры — было голасам нашага народа, які стаў на барацьбу за сацыяльную і нацыянальную справядлівасць, была баявой песняй, якая вятала будучую рэвалюцыю. Натхнёная Вялікім Кастрычнікам, рэсда і мужнею беларуская літаратура, якая высока ўзняла сцяг служэння народу, вернасці ідэям партыі, інтэрнацыянальнай дружбы.

Гады вайны для ўсёй нашай літаратуры былі суровым выпрабаваннем, якое яна вытрымала з гонарам. Са стэронак газет, лістовак, плакатаў, па радыё гучалі словы беларускіх пісьменнікаў, словы аб нянавішці да ворагаў, аб любові да нашай вялікай Радзімы, аб нашай баявой дружбе і ўпэўненасці ў перамоце. Мы ганарымся тым, што вершы і апавяданні, баявая публіцыстыка Янкі Купалы, Якуба Коласа, Міхася

Лынькова, Кандрата Крапівы, Аркадзя Куляшова, Петруся Броўкі, Пімена Панчанкі, Максіма Лужаніна, Пятра Глебкі, Пятра Пестрака, Васіля Віткі, Ільі Гурскага, Антона Бялевіча, Анатоля Астрэйкі, Міхася Калачынскага, Паўла Кавалёва і многіх іншых пісьменнікаў, якія змагаліся ў ратах Савецкай Арміі і ў партызанскіх атрадах, былі на ўзбраенні нашага народа.

Нам заўсёды будуць дарагія гэтыя баявыя традыцыі нашай літаратуры, якія мы будзем свята захоўваць і памнажаць. У пасляваенныя гады, змяніўшы вінтоўку па піро, прышлі ў нашу беларускую літаратуру такія мастацкія слова, як Іван Шамякін, Іван Мележ, Янка Брыль, Аляксей Кулакоўскі, Уладзімір Карпаў, Ваасль Быкаў, Алесь Адамовіч, Андрэй Мжакаў, Кастусь Губарэвіч, Раман Сабалеўка, Мікола Ткачоў, Тарас Хадкевіч, Іван Навіменка, чые творы па вартасці аданіў і палюбіў наш чытач.

Заслужана чакаюць шырокага прызнання і такія нашы цікавыя прызвікі, як Уладзімір Караткевіч, Янка Скрыган, Мікола Лобан, Алесь Асіпенка, Іван Грамовіч, Аляксей Карпюк, Іван Пташніцаў, Міхася Стральцоў, Вячаслаў Адамчык, Барыс Сачанка, Іван Чыгрынаў і інш.

Хацелася б звярнуць увагу на якасны рост беларускай прозы, яе ўзросцю і псіхалагічную глыбіню, яркасць вобразаў, культуру мовы, нацыянальны каларыт, яе падкупляючую праўдзівасць. Беларускі раман, беларуская аповесць сваімі лепшымі ўзорамі сталі ў строй дасягненніў усёй нашай савецкай прозы. Хацелася б мне яшчэ адзначыць тую ўвагу, якой карыстаецца ў нас, у Беларусі, апавяданне, пачынаючы ад прадстаўнікоў стараўшага пакалення на чале з Міхасём Лыньковым і да самых маладых пісьменнікаў. Бо не сакрэт, што гэты цяжкі жанр, нягледзячы на цудоўны прыклад Чэхава, Кацюбінскага, Коласа, Уніта, Пустоўскага і інш., належнага месца ў нас, на жаль, не заняў.

Як вядома, шлях да новых адкрыццяў у галіне літаратуры — шлях цяжкі і складаны. Сёння досыць лёгка праславіцца «наватарам», адмаўляючы ўсё і не лічачыся з відэачынімі і бяспрэчнымі фактамі. І вельмі няжка прадоўжыць тое, на чым спыніліся нашы вялікія папярэднікі.

Наватарскай паззіяй на Захадзе называюць паззію нейкіх кароткіх змыванняў, непадкантрольных асаблівасцей, што пераходзіць межы гуку і думкі. Калі б чалавечтва стала гаварыць на гэтай мове, я баюся, што паўтарылася б гісторыя больш прандзіёзнай, чым з будаўніцтвам Вавілонскай вежы, і мы не маглі б нават дагаварыцца аб сённяшняй сустрэчы.

Аб беларускай літаратуры, асабліва паззіі, устанавілася думка, як аб паззіі фальклорнай. Але з гэтай галівай Зейса нарадзілася не толькі беларуская паззія, якая даўно ўжо развіваецца ў розных плынях і напрамках, узяўшы на сваё ўзбраенне ўсе дасягненні сучаснага верша. Аб гэтым наглядна гавораць творы Петруся Броўкі, Аркадзя Куляшова, Пімена Панчанкі, Максіма Лужаніна, Анатоля Вялюгіна, Аляксея Пысіна, Алесь Русецака, Сяргея Грахоўскага і больш маладых — Ніла Гілевіча, Рыгора Барадуліна, Анатоля Вяршыньскага, Генадзія Бураўкіна, Навума Кісліка, Дануты Бічэль-Загітавай, якія вызначаюцца выключным багаццем, стылем, тэматычнай шырынёй, якая ахоплівае вялікі свет асабістага жыцця і сацыяльных з'яў, што пераўтвараюць яго. Беларуская паззія, не традыцыя сваёй самабытнасці, становіцца ўсё больш інтэлектуальнай і ўніверсальнай, хоць яе усё яшчэ некаторыя нашы крытыкі са старымі ўяўленнямі прычэваюць пад высковага хлапчука, што іграе на традыцыйнай жалейцы.

Як бачым, нямала зроблена беларускімі пісьменнікамі. Нам ёсць аб чым рапартаваць на нашым з'ездзе. І ўсё ж, я думаю, мы няправільна б зрабілі, калі б не казалі і аб сваіх недахопах.

Да гэтага часу тэма рабочага класа не заняла ў нашай, як і ва ўсёй савецкай літаратуры, належнага месца. Пытанне тэмы — старое пытанне. Яго нельга разглядаць у адрыве ад формы. Але і перавагу новай тэмы нельга недаацэньваць, таму што ў ёй заключаюцца велізарныя мастацкія каштоўнасці, яшчэ мала або зусім не выкарыстаныя, не экспloatуемыя нікім. Назіраецца, скажаў бы, застоў эпічнай формы. Напэўна, сучасная паэма патрабуе карэнага абнаўлення. Большасць нашых паэм, за рэдкім выключэннем, нагадвае празаічны пераказ даволі нескладаных сюжэтаў. Апошні час у нас усё менш з'яўляецца вершаў публіцыстычных, мажыма, гэта рэакцыя на тое, што не так даўно гэтая лінія была пераважаючай. Але нельга забываць, што сапраўднае паззія — сплаў вялікіх грамадзянскіх і асабістых пачуццяў. Не можа не турбаваць і тое, што ў нашы часопісы стаў пранікаць нейкі «малы рэалізм» — рэалізм нязначных фактаў, перажыванняў, натуралістычных дэталей, якія адводзяць убок ад важнейшых пытанняў, рашаючых падзей, сацыяльных абавязанняў. На жаль, крытыка вельмі нясмела сігналізавала аб гэтай з'яве. Так, у барацьбе за ідэйнасць, партыйнасць і народнасць сацыялістычнага рэалізму павінны ўзвельнічаць прадстаўнікі ўсёх жанраў. Тут не можа быць людзей, якія стаяць у другім эшалоне. Трэба прызнаць, што нямала блытаніны ўнеслі супярэчлівыя ацэнкі некаторых на-

шумелых твораў. Зразумела, што могуць быць разыходжанні, але ў самым галоўным — у адзінай ацэнцы — дзякуючы марксісцкім крытэрыям мы можам прысці да максімальна правільных і аб'ектыўных вывадаў.

Звычайным стала на ўсіх нашых пленумах, сходах наракаць на астаўанне крытыкі. Але гады, што мінул паміж з'ездамі, былі выключна плённымі ў гэтай галіне. На старонках нашых рэспубліканскіх часопісаў і газет з'явілася нямала цудоўных артыкулаў, эсэ, даследаванняў Рыгора Бярозкіна, Рыгора Шкрабы, Нічыпара Пашкевіча, Уладзіміра Юрэвіча, Уладзіміра Калесніка, Янкі Казека, Віктара Каваленкі, Дамітрыя Бугаёва, Анатоля Клышкі, Алёга Лойкі і інш. Тое, што ў апошнія гады сталі значна багацейшыя і цікавейшыя часопісы — немалая заслуга нашых крытыкаў.

У нас нямала ёсць апавяданняў, аповесцей і раманаў аб мужнасці і подзвігу нашага народа ў суровыя гады Айчынай вайны. Міма гэтай тэмы не прайшоў ніводзін з нашых пісьменнікаў. Многія з гэтых твораў шырока вядомыя нашаму савецкаму чытачу і за рубяжом. І ўсё ж, калі думаеш пра тое, колькі выпакутаваў наш народ і якія неўміручыя зрабіў подзвігі, калі думаеш пра зямлю Беларусі, дзе кожны чацвёрты з яе сыноў і дачок ляжыць у брацкіх курганах-магілах; пра зямлю, дзе, апроч руйн і пажарышчаў, пакінутых вайной, назавсёды з яе твару знікла больш ста пасёлкаў — ста Лідзін, ста Арадураў! — з жанчынамі, дзецімі і старымі, калодзежамі і вербамі, з буславымі гнёздамі і песнямі пелюняў на світанні — усведамляеш, у якім яшчэ вялікім даўгу наша літаратура. Мы павінны пісаць такія творы, у якіх убачыць бы сябе народ ва ўсёй сваёй гордай велічы.

Я не думаю, што з'езд, нават самы прадстаўнічы, можа вырашыць усё праблемы, якія стаяць перад нашай літаратурай. Яны вырашаюцца не на шумных сходах, а за рабочым сталом, у самай гучыць падзей, у вры жыцця. Але з'езд можа панагчы разабрацца ў многіх праблемах нашай многанацияльнай літаратуры, у пытаннях, якія ўзнімаюцца на нашых рэспубліканскіх з'ездах. Хацелася б, каб наш друк, асабліва «Літаратурная газета», больш усебакова інфармаваў аб усёй нашай савецкай літаратуры.

Мы не можам крыўдзіцца на нашы тоўстыя часопісы «Дружба народаў», «Новый мир», «Знамя», «Дон» і інш., якія аддаюць нямала ўвагі нашым творам. Тут, мне здаецца, рускія пісьменнікі могуць на нас крыўдаваць за тое, што іх творы недастаткова перакладаюцца ў нас, а ў планах нашых выдавецтваў перакладная літаратура займае нязначнае месца. Крыўдна, што мы не заўсёды можам аддзякаваць нашым сябрам узамежнасцю. Думаць, што толькі мы варты ўвагі, было б на меншай меры няспраўна.

Значэнні перакладаў нашых братніх літаратур на рускую мову і твораў рускіх пісьменнікаў на нацыянальныя мовы цяжка пераацаніць, бо ад гэтых жывых сувязей залежыць рост усёй нашай многанацияльнай літаратуры, развіццё лепшых, прагрэсіўных трады-

цый кожнай — састаўных элементаў нашай савецкай культуры.

Мы заўсёды былі і будзем супраць усялякай нацыянальнай абмежаванасці і замкнёнасці. Нам заўсёды будуць дарагія родная мова, нацыянальная культура, прагрэсіўныя рэвалюцыйныя традыцыі свайго народа, братнія сувязі нашых літаратур.

За апошні час вялікую актыўнасць праўляюць розныя зарубажныя нацыяналістычныя групы. Яны ўжо не ахайваюць усё, як раней. Яны спрабуюць выступаць у ролі гэтакіх «добрамыслиўцаў», «дарадчыкаў», «каментатараў». Але, атрымаўшы заслужаную водпаведзь ад пісьменнікаў Украіны, Прыбалтыкі і Беларусі, павінны былі, як гаварыў Гоголь, смердзючы, схвацца ў падваротню сваіх гаспадароў.

Тут неабходна адзначыць, што калі ў пачатку савецкую літаратуру ў большасці выпадкаў прадстаўляла руская літаратура, дэк, асабліва ў пасляваенныя гады, шырокім фронтам на міжнародную арэну выходзіць уся наша многанациянальная літаратура. Ніколі яшчэ не перакладалася і не выдавалася за рубяжом столькі кніг пісьменнікаў народаў Савецкага Саюза, у тым ліку і беларускіх. У гэтым вялікую ролю адыгралі і пераклады на рускую мову, як на адну з універсальных моваў свету. Пераклады гэтыя сталі візіямі, якія адкрываюць доступ у самыя далёкія куткі свету...

На адным з апошніх капрэсаў Пенклуба абмяркоўвалася пытанне аб адказнасці пісьменнікаў. Нехта выступіў з прапановаю, каб гэтае пытанне назавсёды было знята з абмеркаванняў, таму што літаратура ні перад кім не мае ніякіх абавязкаў. Думка гэтая магла з'явіцца толькі ў чалавека, які страціў веру ў сілу мастацтва. Такая «свабода» пісьменніка раўназначна яго смерці. Прапананда аб'якаваасці да лёсу чалавека, народа, самазалежнага ад навакольнага жыцця ніколі не былі той глебай, на якой магло развівацца мастацтва, ствараць непераўздзённыя каштоўнасці. Наўку на Захадзе даўно ўпярэлі ў каласынчу вайны. Нельга далусціць, каб мастацтва ўцягнулі ў згубную адыгву, якая пагражае гібельлю чалавечтва. Ніхто не мае права ўхіляцца ад адказнасці, калі зноў у Заходняй Германіі адрастаюць пасеяныя рэваншыстамі зубы дракона, калі барацьбіты за свабоду гінюць у засценках і канцлагерах, калі амерыканскі імперыялізм кожную м'нуту — ноччу і днём — абрушвае каля дзвюх тон бомбаў, гранат, снарадаў на шматпакутную зямлю В'етнама.

Савецкая літаратура з першых дзён свайго існавання была літаратурай новага гуманізму — чалавечалюбнасці. Сябры бачылі ў ёй свайго вернага сяюзніка ў барацьбе за мір, свабоду і шчасце. І таму ворагі яе ненавідзіць. Але нічога не маглі і не могуць прошагнаваць ёй, якая нясе святло левінізма, веру ў чалавека. І ў гэтым яе вялікае значэнне. Бо толькі ўільвава на жыццё вызначаецца каштоўнасць літаратуры і мастацтва.

І няма большага гонару для любога з нас, савецкіх пісьменнікаў, калі слова тваё ў любові і радасці бяруць людзі, якія будуць новае жыццё, змагаюцца за камунізм, за мір і шчасце на зямлі, пракладаюць дарогі да дружбы і сонца.



Старэйшыя беларускія пісьменнікі Кандрат КРАПІВА (злева) і Пятро ГЛЕБКА ў зале пасяджэнняў з'езду.

ДОЛЛАРЫ СВЕТЛАНЫ

В оголтелой кампании клеветы и ненависти к нашей стране, приуроченной на Западе, в особенности в США, к 50-летию Октября, особое место занимает реклама книги С. Аллилуевой, хотя эта книга еще и не появилась в печати. Сейчас «где-то в Соединенных Штатах» с неизвестными помощниками перебежчица завершает работу над переводом. Но публичные выступления С. Аллилуевой уже дают представление о характере этого «произведения» и личности его автора, или, точнее сказать, соавтора, — ведь даже американская печать не в силах скрыть, что к новому бестселлеру приложили руку агенты специальных служб США.

О том, как относятся к перебежчице Аллилуевой и к шумихе, раздуваемой вокруг нее, честные люди за рубежом, говорит статья, которую мы перепечатаем из французской газеты «Юманите-диманш».

В понедельник газета «Пари-пресс энтрансжан» сообщила, что авторские права за «Мемуары» Светланы Аллилуевой, этот новый бестселлер Америки, уже составляют 2,5 миллиона долларов.

Накануне «Журнал дю диманш» писал, что трибунал Джефферсона в США приговорил к 12 годам тюремного заключения двух негрятских ребятшек 11 и 12 лет — двух братьев из семьи, где девять детей. Они украли половину булки, потому что были голодны.

Разумеется, нет никакой связи между этими двумя информацией. Никакой, если не считать того, что вторая делает еще более плачевным выбор, сделанный дочерью Сталина. Может быть, она искренне верила, что найдет здесь свободу и справедливость. Конечно, она там обретет состояние, но, разумеется, не «внутренний мир» и не «человеческую теплоту», которую излил ей в газете «Франсуар» специалист по антисоветчине Мишель Гордэ, всегда готовый воспользоваться любым случаем (а следует признать, что этот случай является немаловажным), чтобы принести новую жертву антикоммунизму.

Несомненно, именно для того, чтобы помочь Светлане обрести «внутренний мир», та же самая газета «Франсуар» и тот же самый Гордэ посвящают целые страницы «откровениям» о «трагических любовных историях Светланы», а Эммануэль д'Астье де ла Вижери для того, чтобы проиллюстрировать их, предоставляет фотографии из своей частной коллекции...

Итак, жизнь С. Аллилуевой выставлена напоказ

для толпы. Можно не сомневаться, что некоторые западные журналисты, которых не терзает угрызения совести и которые не слишком стеснительны, еще больше добавляют того, что они называют «пикантным...» Эммануэль д'Астье де ла Вижери сообщил газете «Франсуар», что сокровенное желание Светланы состоит в том, чтобы вернуться в Индию и «закончить свою жизнь в тиши». Приходится констатировать, что эта «тишь» начинается очень большой шумихой и что если «ее судьба состоит в том, чтобы скитаться по свету», то эти скитания не выглядят такими уж бескорыстными. Прекрасные чувства всегда немаложко вызывают опасение, когда украшением им служит доллар.

Доллар... Есть что-то необычайное в этом решении Светланы уехать в Соединенные Штаты, что-то такое, что не вяжется с тем портретом героини, который нам изобразили. «Чувствительная, честная женщина, полная любви...», — пишет Мишель Гордэ. И вот, чтобы «выразить свои страдания», «чувствительная» женщина избрала страну, где сажают в тюрьму негрятских детей за то, что они украли половину булки, эту страну, которая осыпает бомбами и поливает напалмом вьетнамских детей, эту страну, которая через посредство афинских генералов лишает греческих детей их отцов, эту страну, которая поддерживает все фашистские режимы в мире для того, чтобы остановить движение свободы! Или, может быть, Светлана до такой степени неграмотна в политическом отношении, что не видит всего этого? Что же тогда можно сказать?

В таком случае за тоской, на которую она ссы-

лалась с самого начала, скрывается антисоветская политическая операция, сочетающаяся с выгодным финансовым делом, организованным американцами и их секретными органами. Итальянский и швейцарский этапы С. Аллилуевой на пути к Вашингтону являются лишь «хитростями», цель которых заключается в том, чтобы заставить всех поверить в колебания и в кризис совести, в то время как в действительности все это дело было состряпано еще в Индии американцами. Независимо от того, является ли ее бегство внезапным или нет, она автоматически стала «добычей», как только открыла дверь американского посольства в Швейцарии. Бывший американский посол в Москве Джордж Кеннан сам специально приехал за ней...

И вот теперь она раздавлена долларами и окружена «гориллами»; она не может ни на минуту остаться одна и быть спокойной; она несчастна, как пленница. К тому же она оказывает содействие операции, направленной против ее страны. Станный способ почтить память отца, которого она «так любила...»

Разве это можно назвать миром сердца, размышлением, покоем? Эти лицемеры, которые плачут над «горем» Светланы, подготавливают ей еще более жестокое горе.

Да, маловероятно, что доллары принесут удачу этой женщине.

Анри БОРДАЖ.

P. S. Как стало известно, Светлана Аллилуева предоставила право публикации своих «Мемуаров» гамбургскому еженедельнику «Шпигель» за сумму чепуху в 480 000 марок (122 000 долларов).

С ДИПЛОМАТИЧЕСКОЙ МИССИЕЙ В

БЕРЛИН

Валентин Бережков

(Продолжение. Начало в №№ 1—4, 6, 7, 9, 11, 13, 15—17, 19).

Когда я в очередной раз позвонил в министерство иностранных дел, взявший трубку чиновник вежливо произнес стереотипную фразу:

— Мне по-прежнему не удалось связаться с г-ном рейхсминистром. Но я помню о вашем обращении и принимаю меры...

На замечание, что мне придется по-прежнему его беспокоить, поскольку речь идет о неотложном деле, мой собеседник любезно ответил, что это несколько его не утруждает, так как он будет дежурить в министерстве до утра. Вновь и вновь звонил я на Вильгельмштрассе, но безрезультатно...

Внезапно в 3 часа ночи, или в 5 часов утра по московскому времени (это было уже воскресенье 22 июня), раздался телефонный звонок. Какой-то незнакомый голос сообщил, что рейхсминистр Иоахим фон Риббентроп ждет советских представителей в своем кабинете министерства иностранных дел на Вильгельмштрассе. Уже от этого лающего незнакомца голоса, от чрезвычайно официальной фразеологии повеяло чем-то зловещим. Но, отвечая, я сделал вид, что речь идет о встрече с министром, которой советское посольство добивалось.

— Мне ничего не известно о вашем обращении, — сказал голос на другом конце провода. — Мне поручено лишь передать, что рейхсминистр Риббентроп просит, чтобы советские представители прибыли к нему немедленно. Я заметил, что понадобится время, чтобы известить посла и подготовить машину, на что мне ответили:

— Личный автомобиль рейхсминистра уже находится у подъезда советского посольства. Министр надеется, что советские представители придут незамедлительно...

Выйдя из ворот посольского особняка на Унтер ден Линден, мы увидели у тротуара черный лимузин «мерседес». За рулем сидел шофер в черном френче и в фуражке с большим лакированным козырьком. Рядом с ним восседал офицер из эсэсовской дивизии «Тотенкопф». Тулью его фуражки украшала эмблема — череп с перекрещенными костями.

На тротуаре, ожидая нас, стоял в парадной форме чиновник протокольного отдела министерства иностранных дел. Он с подчеркнутой вежливостью распахнул перед нами дверцу. Посол и я, в качестве переводчика на этой ответственной беседе, сели на заднее сиденье, чиновник устроился на откидном стуле. Машина помчалась по пустынной улице.

Справа промелькнули Бранденбургские ворота. За ними восходящее солнце уже покрывало багрянцем свежую зелень Тиргартена. Все предвещало ясный солнечный день...

Выехав на Вильгельмштрассе, мы издали увидели толпу у здания министерства иностранных дел. Хотя уже рассвело, подъезд с чугунным навесом был ярко освещен прожекторами. Вокруг суетились фоторепортеры, кинооператоры, журналисты. Чиновник выскочил из машины первым и широко распахнул дверцу. Мы вышли, ослепленные светом юпитеров и вспышками магниевых ламп. В голове мелькнула тревожная мысль — неужели это война? Иначе

нельзя было объяснить такое столпотворение на Вильгельмштрассе, да еще в ночное время. Фоторепортеры и кинооператоры неотступно сопровождали нас. Они то и дело забегали вперед, щелкали затворами, когда мы поднимались по устланной толстым ковром лестнице на второй этаж. В апартаменты министра вел длинный коридор. Вдоль него, вытянувшись, стояли какие-то люди в форме. При нашем появлении они гулко щелкнули каблуками, поднимая вверх руку в фашистском приветствии. Наконец мы повернули направо, в кабинет министра.

В глубине комнаты стоял письменный стол. В противоположном углу находился круглый стол, большую часть которого занимала грузная лампа под высоким абажуром. Вокруг в беспорядке стояло несколько кресел.

Сначала зал показался пустым. Только за письменным столом сидел Риббентроп в будничной серо-зеленой министерской форме. Оглянувшись, мы увидели в углу, справа от двери, группу нацистских чиновников. Когда мы через всю комнату направились к Риббентропу, эти люди не двинулись с места. Они на протяжении всей беседы оставались там, на значительном от нас расстоянии. По-видимому, они даже не слышали, что говорил Риббентроп: так велик был этот старинный высокий зал, который должен был, по замыслу его хозяина, подчеркивать важность персоны гитлеровского министра иностранных дел.

Когда мы вплотную подошли к письменному столу, Риббентроп встал, молча кивнув головой, подал руку и пригласил пройти за ним в противоположный угол зала за круглый стол. У Риббентропа было опухшее лицо пунцового цвета и мутные, как бы остановившиеся, воспаленные глаза. Он шел впереди нас, опустив голову и немного пошатываясь. «Не пьян ли он?» — промелькнуло у меня в голове.

После того как мы уселись за круглый стол и Риббентроп начал говорить, мое предположение подтвердилось. Он, видимо, действительно основательно выпил.

Советский посол так и не смог изложить наше заявление, текст которого мы захватили с собой. Риббентроп, повысив голос, сказал, что сейчас речь пойдет совсем о другом. Спотыкаясь чуть ли не на каждом слове, он принятию довольно путано объяснял, что германское правительство располагает данными относительно усиленной концентрации советских войск на германской границе. Игнорируя тот факт, что на протяжении последних недель советское посольство по поручению Москвы неоднократно обращало внимание германской стороны на вопиющие случаи нарушения границы Советского Союза немецкими солдатами и самолетами, Риббентроп заявил, будто советские военнослужащие нарушали германскую границу и вторгались на германскую территорию, хотя таких фактов в действительности не было.

Далее Риббентроп пояснил, что он кратко излагает содержание меморандума Гитлера, текст которого он тут же нам вручил.

(Продолжение следует).

ПРЕМІЯ НАЦЫСТУ

На літературнім небасхіле ФРГ з'явилася нова «зорка». Яе адкрыла заходнегерманскае «Таварыства свабоднай публіцыстыкі», прысудзіўшы днямі прэмію Гутэна аўтару кнігі «Дзесяць год і дваццаць дзён». Назва гэтага, з дазволу сказаць, «літаратурнага твору» яшчэ ні аб чым не гаворыць. А вось імя аўтара — былога нацысцкага адмірала Дзэніца гаворыць аб многім. Яно добра вядома не толькі ў ФРГ, але і далёка за яе межамі. Гэта той самы адмірал Дзэніц, якога Гітлер напярэдадні краху фашысцкай Германіі назначыў сваім намеснікам і які потым разам з іншымі галоўнымі ваеннымі злучэннямі сядзеў на лаве падсудных на Нюрнбергскім працэсе. Зараз гэты былы нацыст выступае — скажыце, калі ласка! — у ролі публіцыста. Глеба, так сказаць, спрыяльная.

У апошні час кніжны рынак ФРГ узмоцнена навадняецца ўсялякага роду мемуарамі і дзённікамі былых нацысцкіх злучэнцаў. Яны выдаюцца вялікімі тыражамі, друкуюцца ў ілюстрацыйных часопісах. Часопіс «Квік» нядаўна закончыў публікацыю ўспамінаў жонкі Герынга.

«Штэри» прадаставіў свае старонкі для мемуараў былога фюрэра «гітлераўскай моладзі» фон Шыраха, усяго толькі некалькі месяцаў назад выпушчанага з турмы, куды ён быў змешчаны на 20 год па прыговору Нюрнбергскага трыбунала.

Шырокае распаўсюджанне нацысцкай літаратуры ў ФРГ непаруўна звязана з палітычным курсам, які праводзіцца коламі Бона. Заходнегерманскія мілітарысты, што выношваюць рэваншысцкія планы, маюць патрэбу ў «ідэяльным харчаванні», якое дапамагае ім выхоўваць падрастаючае пакаленне ў духу «нацыянальных» (чытай, нацысцкіх) традыцый, у духу варожасці і нянавісці да іншых народаў. І тут, зразумела, такія, як Шырах і Дзэніц, — самыя жаданыя аўтары.

Прэмія Дзэніцу — яркае сведчанне таго, хто «ходзіць у героях» у ФРГ. Падтрымку і розняга заахвочванні атрымліваюць былыя нацысты, якія прапаведуюць рэваншызм.

В. ЖЫГУЛЕНКАУ.

ВАСІЛЬКОВЫ ЧЭРВЕНЬ

У смуге сонечнага ззяння ладна ўсміхаюцца лясныя далі. Наваскаваныя бярозы здалёк вітаюць кожнага светла-зялёным убраннем. У гарачыя паветры, настоеным на смалістым бальзаме, купаюцца ярка-вішнёвыя шышкі звонкіх елак. Сярод муравы палы і ўзмежкаў з-пад узорчатага лісця россыпам самацветаў выглядаюць сакравітыя скараспелкі-суніцы. Цвітуць маліны, ажына, буюкі, журавіны. З малочнай адбелкай разгарнуліся балотныя белакрыльнікі, рамонкі, павой, кісліцы, у пазадоту прыбраліся зверабой, расходнік, касач, гваздзікі. Ззяюць агаткі, купальніцы. На палях радуе вока кіпенне збажыны. Вясельныя сінія васількі ўпляліся ў аржаныя косы. Разгортвае чароўныя старонкі прырэчна-лугавая кніга. Над люстрамі заток гуляюць бірузова-зялёныя пені, манатонна шэпчаюцца вербы з лазнякамі.

Нядоўга красуе лугавое хараство. Шоўк траў і кветак кладзецца пад вострай сталлю. Касматымі падушкамі растуць копы духмянага сена. Нібы шалома волатуў, вырастаюць стагі. Зацівілі русалачныя кветкі — белыя лілі і жоўтыя гарлачыкі. Сустрэкаюць сонца, царэўны воднай флары раскрываюць вяночкі, а ўвечары, быццам баючыся прастудзіцца, шчыльна заціпілішы свае пялёсткі, пагружаюцца ў зыбку пасцельна адпачынак. Уздзень на іх лапушыстых лістах, як на арэлях, гушкаюцца стракозы і мушкі...

З надыходам кароткай ночы ў падводных хмызняках, паблізу азёрна-рачных берагоў, хаваецца амаль уся рыба. Ледаў варушачы плаўнікамі, спяць ляшчы, язі, чырвонапёркі. Падбіўшы глеістыя прыны, смачна цмокаюць ліні, карасі, самы. У ціхіх басейнах, зацягнутых сеткамі раскі, паміж спляценнямі вербалознага і альховага карэння хаваюцца маляўкі шчулака. Сярод пераліўных зайчыкаў хваля ганяюцца за ярашамі старыя разбойнікі-акуні. На мелкаводзі вяселькавымі маланкамі пабліскаюць плоткі, верхаводкі.

Лета... Калі на гарызонце зара спакойна малое першыя штрыхі раніцы, а над борама выплывае наўмяненое сонца, прачынаюцца птушкі. Высока над палямі гучаць звяночкі жаўранкаў. У насцеж адчыненым небе стрыгуць крыламі шчабятухі-ластаўкі, реактыўнымі стрэламі носяцца віртуозы-стрыжы. У шумлівых гаях, дзе чэрвеньскія ветры гойдаюць шаты бяроз і асін, апошнія акорды бяруць дразды, берасцянікі. Сям-там перасвітваюцца чарацінкі-перасмешніцы. Працяжыныя трэлі дораць вільготным ускраінам салаўі. А напышлівыя залацістыя івалгі, нядаўна прыляцеўшыя з трапічных джунгляў, пераліўнымі серэнадамі праслаўляюць родныя куткі, прыгажэйшых за якія яны не бачылі нідзе на свеце. Для пераважнай большасці крылатых сяброў ужо закончыўся канцэртны сезон і на

дышлі карпатлівыя будні. Трэба наседжваць яйкі, з якіх праз тыдзень-другі вылупяцца птушаняты.

Верную службу па ахове лесу ад шкодных насякомых нясуць лясныя канькі, слаўкі, са здабычай спяшаюцца дадому варанушкі, малінаўкі... У гнёздах іх чакаюць жаўтаротыя нашчадкі, для якіх дбайныя бацькі няспынна носяць і носяць жучкоў, павукоў. 550 страў прыносяць за дзень сваім дзецям маленькая пеначка. Добры санітар і бяздомная зязюля. З галашэннем пералятаюць з галінкі на галінку, яна знішчае валасатых вусеняў і ваўнянак.

Пад заслонай цемры, там, дзе плёсы дыхаюць выпарэннямі, а берагі засцілае парусінавы туман, свавольць выдра. Маладыя яноты-паласкуны пачалі самастойна спускацца з дуплаў на зямлю і палююць па берагах рэк на мышэй, жаб, ловаць рыбу і разбураюць птушыныя гнёзды.

На досвітку каля ручаёў разам з казлянятамі ласуюцца канюшынай, фіялкамі, глухой крапівай асяярожныя казулі. Пачынаецца сонцапёк, і сям'я ідзе ў зацішныя і цяпстыя закуты, каб дачакацца вечара. З маладымі цялятамі пасяца ласі і алені. Рысь, куніца, шапак, ласка і іншыя зьявіліся выхоўваюць маладую змену.

Лета... Над зямнымі абшарамі шуміць, буе васільковы чэрвень.

Ул. БУТАРАЎ.

Бярэзінскі запаведнік.



У дзіцячым садзе-яслях № 220 гора. Мінска.

КАСКАД ПРЫЗОЎ У НІЦЫ

Узяўшы старт у Маскве і Кіеве, некалькі аўтобусаў перасеклі савецка-венгерскую і савецка-чэхаславацкую граніцы і накіраваліся да французскага горада Ніцы. Упершыню ў гісторыі айчынага машынабудавання нашы машыны адправіліся на міжнародны аўтобусны салон, які раз у два гады праводзіцца на блакітным беразе. Права прадстаўляць савецкую аўтамабільную прамысловасць у гэтым ваеннацэлым на ліку еўрапейскім салоне атрымалі два аўтобусы, сканструяваныя на Львоўскім заводзе, — «Украіна-2» і «Туррыст-люкс», малалітражны аўтобус ліхачоўцаў «Юнацтва» і гарадская машына Паўлаўскага завода «Ака».

Першы сур'ёзны экзамен іх вытрымалі з гонарам. Савецкія аўтобусабудайнікі заахвалі ў Ніцы адзінаццаць з

шаснаццаці галоўных прызой за розныя тэхнічныя якасці машын, вытрымаўшы канкурэнцыю з многімі вядомымі аўтамабільнымі фірмамі, у тым ліку з «Фіатам» і «Мерседэсам».

Пяць прызой — на рахунку Львоўскага завода. Адзін з іх індывідуальны. Яго атрымаў вадзіцель «Украіны» Сцяпан Борым. У спаборніцтве на манейранасці машыны і майстэрства ваджэння з сям'юдзясціцу шафэрамі — прадстаўнікамі лепшых еўрапейскіх аўтамабільных фірм — малады львоўскі вадзіцель заняў першае месца.

Пяць прызой, прывезеных з Ніцы, папоўнілі калекцыю шматлікіх узнагарод, атрыманых львоўскімі аўтобусабудайнікамі за апошнія гады, сярод якіх і залаты медаль Сусветнай выстаўкі ў Бруселі.

РУСКІЯ СУКЕНКІ—НА ЭКСПАРТ

Першую партыю рускіх сукенак адправілі на экспарт швейныя фабрыкі вытворчага аб'яднання «Дон». Сукенкі шыты з ільняных тканін з лаўсанам і аддзеланы нацыянальнай рускай вышыйкай.

Галоўны інжынер вытворчага аб'яднання Зоя Рыскіна сказала, што прадукцыя адпраўлена на фірмы Бельгіі, Швецыі і Японіі. Зараз рыхтуюцца пазоры адзення для ангельскіх фірм. Фабрыка выпускае шырокі асартымент жаночага

адзення, але, бадай, самым вялікім попытам карыстаюцца рускія сукенкі. Спалучэнне сучасных мадэляў з арыгінальнай нацыянальнай вышыйкай у стане задаволіць самых запатрабавальных пакупніц. Любоў дзяўчыне даставяць радасць цудоўныя сукенкі «Бярозка» і «Яраслаўна», якія прызначаны для вясельных урачыстасцей і маладзёжных баляў. Акрамя сукенак, фабрыкі выпускаюць на экспарт сарафаны, жаночыя касцюмы, дзіцячае адзенне.

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

ШЫПІЛЫ Алена Карлаўна і Станіслаў Аўгуставіч, якія жывуць у вёсцы Фядосава Мікалаеўскага сельсавета Міёрскага раёна (раней вёска належала да Дзісенскага раёна) Віцебскай вобласці, шукаюць дачку ШЫПІЛА Юзэфу Станіславаўну, 1935 года нараджэння.

У чэрвені 1944 года гітлераўцы ў вёсцы Фядосава вялі бой супраць партызан. У час бою была паранена дзевяцігадовая Юзэфка Шыпіла. Яе паклалі ў нямецкі шпіталь у пасёлку Магера недалёка да станцыі Барковічы. Пры адступленні разам з параненымі салдатамі была вывезена і беларуская дзяўчынка. Есць звесткі, што шпіталь перавезлі ў Рыгу, а затым у Германію.

Асоб, якія ведаюць што-небудзь пра лёс Юзэфы Шыпіла, просім паведаміць у рэдакцыю або па месцу жыхарства бацькоў. Да просьбы бацькоў далучаюцца сястра Ванда і брат Іосіф.

РЭДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ДОМ ДРУКУ.

АДРАС:

РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЬ».

ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15

Алесь Ставер

«Золак над Бярозай» і «Касцёр не гасне» — так называліся першыя зборнікі вершаў маладога паэта Алесь Ставера. Зараз у выдавецтве «Беларусь» выходзіць яго наступная кніжка «Ластаўкі перад дажджом», два вершы з якой мы прапануем увазе чытачоў.

МОЙ НАРОД

Мой народ праз стагоддзі пранёс дабрату,
Да суседзяў — народаў павагу.
Знае свет навакольны яго прамату
І любоў да жыцця і адвагу.
І заўсёды ў віхурах ваякоў і нягод,
У зямной нелагодзе суровай
Вылучала між іншых мой мужны народ
Беларуская родная мова.

Каліноўскага імя навокал гучыць,
І Купалы і Коласа слова, —
Навучыла іх край беларускі любіць
Беларуская родная мова.

Мой народ ганарыцца сягоння сваім
Партызанскім праслаўленым краем.
У вялікіх бяседах прад светам усім
Дэлегаць яго выступаюць.
Дык чаруй жа людзей паміж моваў другіх
І гучы веча ярка і нова,
Мова продкаў маіх і нашчадкаў маіх, —
Беларуская родная мова!

Мой народ зберагае сваю даўніну,
Кожны нашай гісторыі знаўца
Добрым словам успомніць не раз Скарыну
І пахваляць за мудрасць Мсціслаўца.

РАНА-РАНЕНЬКА

Рана-раненька ў садочку
Я прыкмеціла слядочкі.
Хтось тут вечарам блукаў,
Ля акна кагось чакаў.

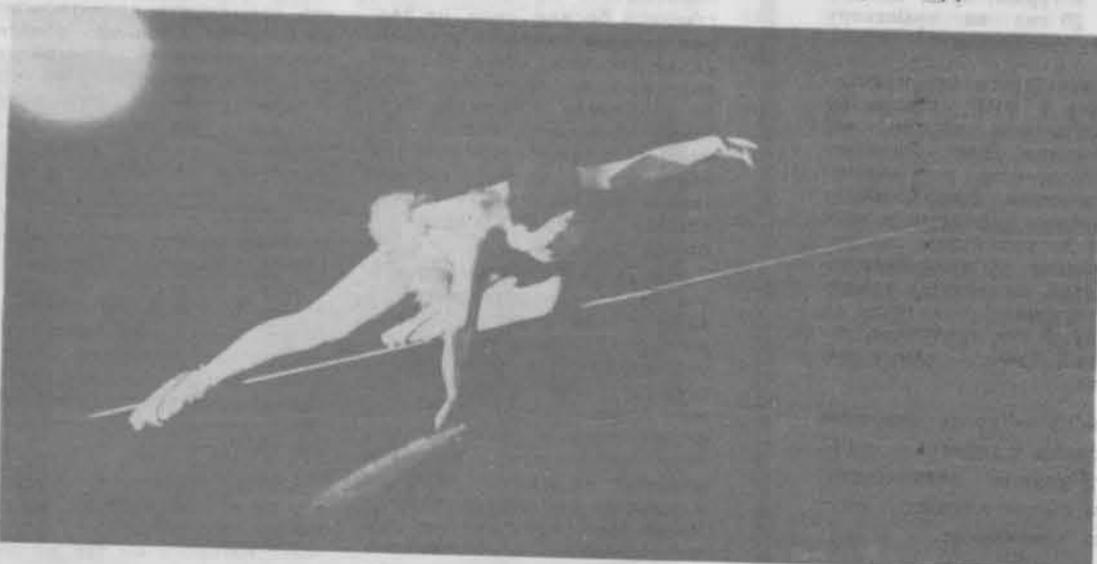
Мусіць, доўга ад змяркання
Ён чакаў са мной спаткання
І хадзіў туды-сюды
І пакінуў тут сляды.

Мама строга наказала,
Каб я позна не гуляла,
Каб з кіно адна ішла, —
Дома вечарам была...

Я пазнала, адгадала, —
Маё сэрца падказала,
Што ў садку парой начной
Быў, хадзіў каханы мой.

Пакладу на ўсе слядочкі
Яблынь маладых лісточкі,
Каб вятры не замялі,
Каб дажджы не залілі.

Ой, няўжо ёй невядома,
Што уседзецць нельга дома,
Калі любы пад акном,
Калі хораша кругом!



Фота В. ФІЛАТАВА.